

ДЕТАЛІЗАЦІЯ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ЗМІСТУ ЕТАПІВ МОДУЛЬНО-РОЗВИВАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Андрій ПІРНЯК

УДК 159.922 : 378.147

Andrii Hirniak

DETAILING OF THE PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL CONTENT OF MODULAR-DEVELOPMENTAL INTERACTION STAGES

Постановка суспільної проблеми. Інформаційний обмін та освітня взаємодія в епоху інтернет-глобалізації та постіндустріального суспільства потребують докорінного перегляду технологій традиційної системи навчання та розробки психологічно інтенсивних моделей освіти та самоосвіти сучасної молоді. За допомогою новітніх технологій студенти з різних куточків світу миттєво і легко налагоджують інтерактивні зв'язки, спілкуються та обмінюються полікодованими інформаційними блоками та емоційними віртуальними квестами в режимі реального часу. Отож уже усталені традиції комунікування сучасної студентської спільноти значно випереджають освітні технології та часто не враховуються науковцями у процесі напрацювання інноваційних теоретичних моделей у царині психології освіти. На наш погляд, значним потенціалом у цьому контексті володіє *модульно-розвивальна система навчання* А.В. Фурмана (див. **6; 10–19**), котра пропонує не лише більш органічну для нинішньої молоді блочно-модульну форму презентації різних фрагментів мозаїчної системи соціально-культурного досвіду, а й принципово нову *технологію взаємодії* як з викладачем-наставником, так і з полікодованим освітнім змістом.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з даної проблеми. Очевидно, що основні наукові розвідки щодо різних аспектів згаданої модульно-розвивальної системи навчання центруються довкола науково-методологічної діяльності наукової школи професора А.В. Фур-

мана, котрий, власне, є її автором та ідейним натхненником низки оригінальних проектів і програмних наукових досліджень, що присвячені взаємопов'язаному розв'язанню складних освітніх проблем: формування інноваційно-психологічного клімату та розвиток позитивно-гармонійної Я-концепції (О.Є. Фурман (Гуменюк), М.М. Липка), розвиток рефлексії, толерантності та духовного потенціалу людини (Я.М. Бугерко, О.Я. Шаюк), реалізація творчих інтенцій та креативності молоді (С.К. Шандрук, В.Г. Демків), оптимальні психологічні технології адаптації особистісної адаптованості (А.В. Фурман, І.С. Ревасевич), умови ефективною соціалізації та становлення особистості (А.А. Фурман, В.С. Біскуп, М.Б. Бригадир, О.С. Морщакова), проектування психодидактичних інструментів сучасного освітянина (Г.С. Гірняк, А.Н. Гірняк, Т.В. Козлова, В.О. Комісаров), новітні аспекти психодіагностики та психологічної експертизи (А.В. Фурман, Л.З. Ребуха), актуальні проблеми проектування задач та роботи психологічної служби (Т.Л. Надвична, З.І. Крупник), досвід і наукові результати багаторічного фундаментального соціально-психологічного експерименту з упровадження модульно-розвивальної системи навчання в освітній процес вітчизняних навчальних закладів (В.О. Комісаров, Н.Є. Ситнікова, В.І. Костенко, Н.І. Рибак, З.В. Шляхова та ін.).

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття. Незважаючи на значне теоретико-методологічне

обґрунтування концепції, основних тематизмів, оргтехнології розгортання модульно-розвивального навчання та його окремих вище поданих аспектів, вважаємо за доречно звернути увагу на *деталізацію психолого-педагогічного змісту етапів модульно-розвивальної взаємодії* між викладачем та студентами як основними учасниками освітнього процесу сучасного закладу вищої освіти. Вважаємо, що саме психологічне наповнення змісту взаємодії ключових суб'єктів вищої школи України становить той малодосліджений, але інтегративний, аспект, який є справжньою базовою запорукою та важливою передумовою успішності ініційованих реформ в освітній сфері.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Здійснити деконструкцію та деталізацію психолого-педагогічного змісту етапів модульно-розвивальної взаємодії задля досягнення їх функціональної інтегративності та оргструктурної наступності як цілісного вчинкового циклу, що проєктивно розгортається у вигляді інноваційної освітньої технології.

Виклад основного матеріалу з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Як межова філософська категорія, *взаємодія* тлумачиться як універсальна форма розвитку об'єктивного світу, що визначає існування і структурну організацію будь-якої матеріальної чи ідеальної системи. Відтак вона є основою кожної системи та умовою встановлення різноманітних зв'язків і відносин між об'єктами (чи компонентами), включаючи причинно-наслідкові, каузальні. Також взаємодія розгортається із певною швидкістю у конкретному часопросторі й супроводжується обміном полікодованою інформацією [9, с. 282].

Педагогічна взаємодія – явище взаємозв'язку педагога та вихованців у навчально-виховному процесі, що реалізується через сумісні дії і характеризується їх особистісним взаємовпливом. Зазначена взаємодія завжди має предметно-діяльнісний характер, що зумовлений метою (соціалізація юні), структурою та організацією освітнього процесу. Особливими ознаками вказаної взаємодії є цілепокладання, планування досягнень бажаного результату та опосередкування довірливим спілкуванням. Порівняно із взаємодією формування педагогічних взаємин є менш керованим процесом, хоча усталені взаємостунки сприяють або перешкоджають перебігу

спільної навчальної діяльності [5].

Модульно-розвивальна взаємодія – науково спроектована, психомистецьки втілена та оргтехнологічно здійснювана інноваційно-психологічна співактивність учасників освітнього процесу, спрямована на добування, опрацювання, перетворення і самотворення спільного матеріального чи нематеріального (процес, стан, образ тощо) об'єкта пізнання-конструювання відповідно до особистих завдань вітакультурного розвитку (як цілісної системи знань, умінь, норм, цінностей) кожного учасника як суб'єкта, особистості, індивідуальності та універсуму (див. детально [12–14; 18–19]). Власне деталізацію психолого-педагогічного змісту етапів модульно-розвивальної взаємодії подаємо у *таблиці*.

Зазначена деталізація є продуктом глибокого порівняльного аналізу, теоретико-методологічного узагальнення, творчої рефлексії та значним чином авторської інтерпретації творчих здобутків представників наукової школи професора А. В. Фурмана за останні чверть століття [2; 3; 6; 8; 10; 11; 12; 14; 17; 18].

Слід зазначити, що психологічна природа розвивальної взаємодії відображає парадокс наукового пізнання: суть цілого можна виявити, тільки з'ясувавши сутність його частин (елементів, компонентів), хоча їх неможливо глибоко пізнати поза його розумінням. Це – основна ідея системного підходу до аналізу цього феномену як цілісного соціально-психологічного процесу, складовими якого є суб'єктні акти-впливи. О.В. Киричук зазначає, що в кожному такому елементарному акті гіпотетично наявні принаймні шість компонентів: 1) педагогічна задача; 2) соціально-комунікативна активність взаємостимулювальних сторін; 3) цінності, які обстоює кожен із учасників взаємодії; 4) норми, за якими організуються взаємини; 5) соціально-психологічна ситуація; 6) результат педагогічної взаємодії [4, с. 7].

Власне розвиток педагогічної взаємодії проходить кілька закономірних стадій – від просторового контакту, через психічний та соціальний взаємовплив особистостей і до педагогічно організованого, що ґрунтується на тих повноваженнях, які учитель одержує від суспільства разом із дорученням виконати громадянське замовлення – сформувати культурну, ментально зорієнтовану й активну людину-громадянина.

Таблиця

Психолого-педагогічний зміст етапів модульно-розвивальної взаємодії

Фази (періоди) (за А.В. Фурманом)	І. Інформаційно-пізнавальний: проблемно-ситуативна технологія добування знань		ІІ. Нормативно-регуляторний: критично-регуляторна технологія нормування наукового знань, культурного досвіду		ІІІ. Ціннісно-рефлексивний: вартісно-світглядна технологія поширення здобутого соціально- культурного досвіду		ІV. Духовно-креативний: духовно-спонтанна самореаліза- ція людського потенціалу учас- ників розвивальної взаємодії		
Етапи (за А.В. Фурманом)	0. Чуттєво-естетичний	1. Наставничо-мотиваційний	2. Теоретично-змістовий	3. Оцінювальний-смысловий	4. Адаптивно-перетворювальний	5. Системно-узгальнювальний	6. Контрольно-рефлексивний	7. Духовно-естетичний	8. Спонтанно-креативний
Механізми	Здивування	Бажання, сприймання	Добування	Осмислення	Нормування	Збагачення	Самоусвідомлення	Самореалізування	Самотворення
Стиль освітньої взаємодії [3]	Фасилітаційний	Інгібіційний	Модеративний	Фасилітаційний	Інгібіційний	Фасилітаційний	Модеративний	Інгібіційний	Модеративний
Сфери умов розгортання полімотивації	Пізнавальна мотивація – активізує навчально-пошукову активність та розумовий потенціал [16, с. 76]		Практична мотивація – формує досвід соціальної взаємодії у навчально-виховному процесі		Ментальна мотивація – зумовлює світоглядну активність та формує онтологічну картину світу особи		Мотивація самовдосконалення – вибір оптимальної лінії самопізнання індивідуального світу Я		
Полімотивація освітньої діяльності [19 с. 87]	Мотивація творчої актуалізації індивіда як сукупності потреб у співоробітничстві, встановленні соціально-психологічного контакту між суб'єктами освітньої діяльності		Мотивація творчості – формує досвід соціальної взаємодії у навчально-виховному процесі		Мотивація влади як низка потреб у впорядкуванні організаційно-освітніх відношень, як набір потреб у творчій рефлексії здобутих знань, умінь, норм і цінностей		Мотивація позитивного сенсу життя як комплекс потреб в самоактуалізації і творенні власного Я та гуманного довкілля		
Психодіагностичні інструменти [13]	Навчальний посібник та тезаурус як носії освітнього змісту		Модульно-розвивальний підручник як сценарій-технологія чи програма навчально-розвивальної взаємодії між суб'єктами освітньої діяльності		Освітня програма самореалізації студента				
Механізм дії процесних циклів [18, с. 179]	Сприймання учасників взаємодії, способу організації їхніх вчинкових дій (спостереження та діалогічне контактування сприяють взаємозацікавленню та інтерес один до одного)	Формується уявлення про власні та партнерські наміри, установки, розуміння освітніх взаємостосунків	Взаємознання один одного та групи в цілому (це спонукає студента зауважувати не лише потреби, установки, мотиви партнера, а й те як він розуміє його)	Зіставлення з учасниками взаємодії, що базується на уподібненні себе іншому й водночас на визначенні унікальної відмінності між своїми і його діями	Становлення взаєморозуміння, котре спонукає усвідомлювати себе через партнера та його діяльність; розуміти та приймати його цілі, мотиви, установки. Обмін ідеями, нормами, психодуховними формами	Ідентифікація: ототожнення учасника з іншими; емпатія: афективне сприйняття співпереживання, співчування у психоемоційній стані партнера по взаємодії	Розгортання процесу рефлексії: усвідомлення того, як він сприймається та приймається співіддучем з освітньої взаємодії	Розгортання явища атракції, що виявляється у процесі формування позитивних емоційних спонукань і сукупності таких відчуттів як симпатія, дружба, повага	Індивідуальне психоемоційне самовивільнення та колективне співтворення моделей чи символічних мислеобразів індивідуального та групового розвитку

Продовження табл. 1

Етапи (за А.В. Фурманом)	0. Чуттєво-естетичний	1. Наставничий	2. Теоретично-змістовий	3. Оцінювальний	4. Адаптивно-перетворювальний	5. Системно-узагальнювальний	6. Контрольно-рефлексивний	7. Духовно-естетичний	8. Спонтанно-креативний
Психодіагностична мета етапу [11, с. 157]	Забезпечення позитивної емоційної атмосфери, захоплення студентів особистістю викладача і змістом курсу	Психологічне настановлення щодо близької і далекої перспективи вивчення теми, внутрішнє мотивування навчальної діяльності	Педагогічна підтримка ментальної самоактивності і прагнення студентів усунути пізнавальні суперечності	Стимулювання осмислення фрагмента соціокультурного досвіду та внутрішнього рішення системної організації теоретичного знання	Організація нормативно-регуляторної діяльності студентів задля переструктурування та адаптації до потреб практики фундаментальних знань	Систематизація особистісних знань і норм як компонентів ментального досвіду студента з ціннісно-значущим, світоглядним аспектом	Розвиток процесів критичної рефлексії, збагачення чуттєво-ціннісної сфери особистості та її моральне зростання	Плекання готовності і здатності розширювати вплив духовної енергетики своєї самості на актуальні запити й збагачення психосоциального досвіду за канонами добра, краси, гармонії	Спонування студентів до вільного творення задля досягнення внутрішньої гармонії почуттів, розуму, волі
Провідний спосіб психологічного впливу	Емоційне зараження	Взаємопереконавання	Діалогічний пошук	Самооцінювання	Перекодування	Індукціонування досвіду	Занурення у проблемні ситуації	Кагарисне самоосягнення	Сотворення
Види рефлексії (за С.Ю. Степановим)	Інтелектуальна - рефлексія знань про об'єкт і способи дій з ним [2, с. 146]			Кооперативна - рефлексія знань про рольову структуру і позиційну організацію колективної взаємодії		Особистісна - рефлексія на свої вчинки та образи власного Я як індивідуальності	Духовно-екзистенційна - рефлексія уявлень про внутрішній світ людини, її сенс життя і причини вчинків		
Рефлексія в структурі модульно-розвивального процесу (за Я.М. Бугерко)	Рефлексивна організація проблемно-пошукового мислення суб'єкта [2, с. 148-156]			Рефлексія як усвідомлення особистістю власних сутнісних ознак та механізм конструктивного саморозвитку студента		Рефлексивна регуляція взаємодії учасників паритетних взаємостосунків, здійснювана на основі ціннісного осмислення індивідуальності партнера	Рефлексування як фундаментальна здатність людини до осягнення сенсу свого життя		
Структура особистісної адаптованості	Психічний образ [10, с. 104]			Психологічна ситуація, внутрішнє прийняття		Ставлення: оцінка і самооцінка	Гармонійна Я-концепція		
Домінанти суб'єктивного потенціалу	Емоційний та інтелектуальний			Когнітивний та особистісний		Конативний і рефлексивний компонент	Ціннісний і духовний		
Аспекти освітнього спілкування [4, с. 152]	Комунікативний - обмін інформацією, думками, знаннями, світоглядними позиціями, почуттями, навичками через процеси впливу, єдину систему кодування й декодування і формування на цій основі взаємостосунків			Інтерактивний - взаємодія між особистостями як обмін (уміння, навички, норми) діями, спільною діяльністю через практичне нормотворення, а відтак організація соціальних (у т.ч. освітніх) досягнень		Перцептивний - сприйняття і пізнання один одного, своєї групи з допомогою ідентифікації, емпатії, рефлексії, формування образу своєї індивідуальності та ціннісно-естетичне осягнення інших	Спонтанно-інтуїтивний - самопізнання й само розуміння себе як універсума через внутрішній діалог, який дає змогу вибрати одну із психосоциальних форм та наповнити комунікативні міжуніверсумні ситуації глибоким сенсом		
Класи соціально-психологічного ортивіліу (за О.С. Фурман)	Пізнавально-суб'єктивний вплив (добування знань у вигляді понять, категорій, концепцій, моделей та оволодіння уміннями й навичками)			Нормативно-особистісний взаємовплив (соціальна адаптація знань, умінь, навичок у вигляді норм)		Ціннісно-індивідуальнісний вплив (вартісне збагачення соціокультурним досвідом власного Я)	Духовно-універсумне самотворення (пізнання себе та інших шляхом осягнення сенсу життя)		
Образи суб'єктивної реальності [4, с. 263]	Суб'єкт: добування соціально-культурного досвіду та утворення ідеально-практичної поведінки			Особистість: нормування соціальної діяльності та набування суспільних властивостей (відповідальності, моральності тощо)		Індивідуальність: збагачення соціокультурним досвідом власного Я і найближчого оточення, а також утворення своєї оригінальності	Універсум: вища психосоциальна самоусвідомлення метаполюс для творення еталонів добра, краси, мудрості, істини тощо		

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Генеральна лінія змін у внутрішньому світі особистості проходить через її конкретну *взаємодію* з актуальною життєвою – ігровою, трудовою, навчальною та іншою – ситуацією. Саме всепроникливі впливи плінних ситуацій зумовлюють змінні чи сукупні мікрорухи у різних сферах розвитку особистості. У психологічному плані відкрита взаємодія різних рівнів психічної саморегуляції (усвідомленого й неусвідомленого) і стан інтрадіалогу стимулюють розвиток діалогу зовнішнього. Це уможливується за умови внутрішньої свободи усіх сил і потенцій, котрими наділена особистість, і водночас дає поштовх для розгортання процесів саморозвитку, творчого зростання і духовного самовдосконалення.

У цьому контексті, за А.В. Фурманом та О.Є. Фурман, однією з найперспективніших технологій гуманізації національної освіти є *модульно-розвивальна система навчання*, яка концептуально ґрунтується на паритетній проблемно-діалогічній формі взаємовідношень між викладачем і студентом. Епіцентром освітнього процесу стає не зміст дисципліни, а взаємодія педагога і вихованців, нова психокультурна етика, яка передбачає домінування суспільного змісту їхньої власної позиції, збільшення питомої ваги особистісного спілкування, творчої пошукової активності, мисленнєве моделювання життєвих ситуацій – ситуацій морального вибору тощо. Така суб'єктивна активність відіграє важливу роль у внутрішній мотивації освітньої діяльності студентів, що дає змогу регулювати розвиток мотиваційних рис особистості, тобто пробуджує у кожного вмотивоване бажання навчати і навчатися.

У статті психолого-педагогічний зміст *дев'яти етапів* модульно-розвивальної взаємодії (чуттєво-естетичний, настановчо-мотиваційний, теоретично-змістовий, оцінювально-смысловий, адаптивно-перетворювальний, системно-узагальнювальний, контрольно-рефлексивний, духовно-естетичний, спонтанно-креативний), котрі згруповані у відповідні *чотири періоди* (інформаційно-пізнавальний, нормативно-регуляційний, ціннісно-рефлексивний, духовно-креативний), розкривається через психологічний аналіз запропонованих *23-х відповідних параметрів*: психодидактична мета етапу, зміст паритетної освітньої діяльності, провідний спосіб психологічного впливу, класи соціально-психологічного орг-

впливу, стиль освітньої взаємодії, провідні психологічні механізми, аспекти освітнього спілкування, різновиди обміну, квінтесенція пошуково-розвивальної міжсуб'єктної взаємодії, освітній результат, сфери умов розгортання полімотивації, полімотивація освітньої діяльності на кожному з етапів взаємодії, рефлексія у структурі модульно-розвивального процесу, психодидактичні інструменти налагодження продуктивної взаємодії, механізм дії процесних циклів, рейтинг сфер змістового модуля, домінанти суб'єктивного потенціалу, образи суб'єктивної реальності, форми причетності особи до творення соціокультурного досвіду, а також відповідність кожного періоду модульно-розвивальної взаємодії певному структурному компоненту особистісної адаптованості, окремим структурним складовим учинку, конкретному виду рефлексії і тому чи іншому структурному компоненту позитивно-гармонійної Я-концепції.

Зазначене дослідження не вичерпує усіх аспектів піднятої проблематики, а відтак предметом подальших наукових розвідок стане розмежування виокремлених параметрів психолого-педагогічного змісту етапів модульно-розвивальної взаємодії за формальними та сутнісними ознаками, а також їх рефлексивний розподіл за джерелом спричинення на зовнішні та внутрішні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Академік В.А. Роменець: творчість і праці: зб. ст. / упоряд. П.А. М'ясоїд; відп. ред. Л.О. Шатирко. – К.: Либідь, 2018. – 272 с.
2. Бугерко Я. Динаміка різновидів рефлексії у модульно-розвивальному навчальному циклі / Ярослава Бугерко // Психологія і суспільство. – 2002. – № 3-4. – С. 142–159.
3. Гірняк А. Психологічний аналіз і систематика стилів освітньої взаємодії / Андрій Гірняк // Психологія і суспільство. – 2018. – №1. – С. 118–126.
4. Киричук О.В. Проблеми психології педагогічної взаємодії / О.В. Киричук // Психологія: респ. наук. зб. / відп. ред. О.В. Киричук. – К.: Освіта, 1991. – Вип. 37. – С. 3–12.
5. Матвієнко О.В. Теоретичні аспекти забезпечення педагогічної взаємодії у навчально-виховному процесі школи / О.В. Матвієнко // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка. – 2010. – № 3. – С. 3–8.
6. Модульно-розвивальна система як соціокультурна організація // Психологія і суспільство: Спецвипуск. – 2002. – №3-4. – 292 с.
7. Психологія вчинку: шляхами творчості В.А. Роменця: зб. ст. / упоряд. П.А. М'ясоїд; відп. ред. А.В. Фурман. – К.: Либідь, 2012. – 296 с.

8. Ревасевич І. Обґрунтування психологічної концепції особистісної адаптованості за модульно-розвивальної оргсхеми / Ірина Ревасевич // Психологія і суспільство. – 2003. – № 4. – С. 96–109.

9. Український радянський енциклопедичний словник: в 3-х т. / [редкол.: ... А.В. Кудрицький (відп. ред.) та ін.]. – 2-ге вид. – К.: Голов. ред. УРЕ, 1986. – Т. 1: А – Калібр. – 1986. – 752 с.

10. Фурман А.В. Модульно-розвивальне навчання: принципи, умови, забезпечення: [монографія] / Анатолій Васильович Фурман. – К.: Правда Ярославичів, 1997. – 340 с.

11. Фурман А.В. Модульно-розвивальна організація мислєдїяльності – схема професійного методологування / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2005. – №4. – С. 40–69.

12. Фурман А.В. Порівняння принципів і параметрів наукового проектування традиційної та інноваційної систем освіти / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2008. – № 4. – С. 137–163.

13. Фурман А.В. Психодидактика проектування навчально-книжкових комплексів для студентів ВНЗ: [монографія] / Анатолій Васильович Фурман, Галина Степанівна Гірняк, Андрій Несторович Гірняк. – Тернопіль: ТНЕУ, 2012. – 328 с.

14. Фурман А.В. Психодидактична експертиза модульно-розвивального підручника: [монографія] / А.В. Фурман, А.Н. Гірняк. – Тернопіль: Економічна думка, 2009. – 308 с.

15. Фурман А.В. Теорія освітньої діяльності як метасистема / Анатолій В. Фурман // Психологія і суспільство. – 2001. – № 3. – С. 105–144.

16. Фурман (Гуменюк) О.Є. Методологічна модель інноваційно-психологічного клімату / Оксана Фурман (Гуменюк) // Психологія і суспільство. – 2005. – № 4. – С. 7–83.

17. Фурман (Гуменюк) О.Є. Модульно-розвивальне навчання: соціально-психологічний аспект: [монографія] / Оксана Євстахіївна Фурман (Гуменюк). – К.: Школяр, 1998. – 120 с.

18. Фурман (Гуменюк) О.Є. Теорія і методологія інноваційно-психологічного клімату загальноосвітнього закладу: [монографія] / Оксана Євстахіївна Фурман (Гуменюк). – Ялта-Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 340 с.

19. Фурман (Гуменюк) О.Є. Феномен полімотивації: сутнісний зміст взаємин за модульно-розвивальної оргсхеми / Оксана Євстахіївна Фурман (Гуменюк) // Психологія і суспільство. – 2001. – №1. – С. 74–123.

REFERENCES

1. Akademik V.A. Romenets: tvorchist i pratsi: zb. st. / uporiad. P.A. Miasoid; vidp. red. L.O. Shatyрко. – K.: Lybid, 2018. – 272 s.

2. Buherko Ya. Dynamika riznovydiv refleksii u modulno-rozvyvalnomu navchalnomu tsykli / Yaroslava Buherko // Psykholohiia i suspilstvo. – 2002. – № 3-4. – S. 142–159.

3. Hirniak A. Psykholohichniy analiz i systematyka styliv osvitnoi vzaiemodii / Andrii Hirniak // Psykholohiia i suspilstvo. – 2018. – №1. – S. 118–126.

4. Kyrychuk O.V. Problemy psykholohii pedahohichnoi

vzaiemodii / O.V. Kyrychuk // Psykholohiia: resp. nauk. zb. / vidp. red. O.V. Kyrychuk. – K.: osvita, 1991. – Vyp. 37. – S. 3–12.

5. Matviienko O.V. Teoretychni aspekty zabezpechennia pedahohichnoi vzaiemodii u navchalno-vykhovnomu protsesi shkoly / O.V. Matviienko // Naukovi zapysky Ternopil'skoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Hnatiuka. Seriia : Pedahohika. – 2010. – № 3. – S. 3–8.

6. Modulno-rozvyvalna systema yak sotsiokulturna orhanizatsiia // Psykholohiia i suspilstvo: Spetsvyypusk. – 2002. – №3-4. – 292 s.

7. Psykholohiia vchynku: shliakhamy tvorchosti V.A. Romentsia: zb. st. / uporiad. P.A. Miasoid; vidp. red. A.V. Furman. – K.: Lybid, 2012. – 296 s.

8. Revasevych I. Obgruntuvannia psykholohichnoi kontseptsii osobystisnoi adaptovanosti za modulno-rozvyvalnoi orhskhemy / Iryna Revasevych // Psykholohiia i suspilstvo. – 2003. – № 4. – S. 96–109.

9. Ukrainskyi radianskyi entsyklopedychnyi slovnyk: v 3-kh t. / [redkol.: ... A.V. Kudrytskyi (vidp. red.) ta in.]. ? 2-he vyd. ? K.: Holov. red. URE, 1986? .? Т. 1: А ? Kalibr. ? 1986. ? 752 с.

10. Furman A.V. Modulno-rozvyvalne navchannia: pryntsyipy, umovy, zabezpechennia: [monohrafiia] / Anatolii Vasylovych Furman. – K.: Pravda Yaroslavychiv, 1997. – 340 s.

11. Furman A.V. Modulno-rozvyvalna orhanizatsiia myslėdiialnosti – skhema profesiinoho metodolohuvannia / Anatolii V. Furman // Psykholohiia i suspilstvo. – 2005. – №4. – S. 40–69.

12. Furman A.V. Porivniannia pryntsyypiv i parametriv naukovoho proektuvannia tradytsiinoi ta innovatsiinoi system osvity / Anatolii V. Furman // Psykholohiia i suspilstvo. – 2008. – № 4. – S. 137–163.

13. Furman A.V. Psykhodydaktyka proektuvannia navchalno-knyzhkovykh kompleksiv dlia studentiv VNZ : [monohrafiia] / Anatolii Vasylovych Furman, Halyna Stepanivna Hirniak, Andrii Nestorovych Hirniak. – Ternopil: TNEU, 2012. – 328 s.

14. Furman A.V. Psykhodydaktychna ekspertyza modulno-rozvyvalnoho pidruchnyka: [monohrafiia] / A.V. Furman, A.N. Hirniak. – Ternopil: Ekonomichna dumka, 2009. – 308 s.

15. Furman A.V. Teoriia osvitoi diialnosti yak metasystema / Anatolii V. Furman // Psykholohiia i suspilstvo. – 2001. – № 3. – S. 105–144.

16. Furman (Humeniuk) O.Ie. Metodolohichna model innovatsiino-psykholohichnoho klimatu / Oksana Furman (Humeniuk) // Psykholohiia i suspilstvo. – 2005. – №4. – S. 7–83.

17. Furman (Humeniuk) O.Ie. Modulno-rozvyvalne navchannia: sotsialno-psykholohichniy aspekt: [monohrafiia] / Oksana Yevstakhiivna Furman (Humeniuk). – K.: Shkoliaryk, 1998. – 120 s.

18. Furman (Humeniuk) O.Ie. Teoriia i metodolohiia innovatsiino-psykholohichnoho klimatu zahalnoosvitnoho zakladu: [monohrafiia] / Oksana Yevstakhiivna Furman (Humeniuk). – Yalta-Ternopil: Pidruchnyky i posibnyky, 2007. – 340 s.

19. Furman (Humeniuk) O.Ie. Fenomen polimotyvatsii: sutnisnyi zmist vzaiemyn za modulno-rozvyvalnoi orhskhemy / Oksana Yevstakhiivna Furman (Humeniuk) // Psykholohiia i suspilstvo. – 2001. – №1. – S. 74–123.

АНОТАЦІЯ

Гірняк Андрій Несторович.

Деталізація психолого-педагогічного змісту етапів модульно-розвивальної взаємодії.

У статті здійснено деконструкцію і деталізацію психолого-педагогічного змісту етапів модульно-розвивальної взаємодії задля досягнення їх функціональної інтегративності та оргструктурної наступності як цілісного циклу, що проєктивно розгортається у вигляді інноваційної освітньої технології. Зміст *дев'яти етапів* указаної взаємодії (чуттєво-естетичний, настановчо-мотиваційний, теоретично-змістовий, оцінювально-смысловий, адаптивно-перетворювальний, системно-узагальнювальний, контрольно-рефлексивний, духовно-естетичний, спонтанно-креативний), що згруповані у відповідні *чотири періоди* (інформаційно-пізнавальний, нормативно-регуляційний, ціннісно-рефлексивний, духовно-креативний), розкривається через психологічний аналіз запропонованих *23-х відповідних параметрів*: психодидактична мета етапу, зміст паритетної освітньої діяльності, провідний спосіб психологічного впливу, класи соціально-психологічного впливу, стиль освітньої взаємодії, провідні психологічні механізми, аспекти освітнього спілкування, різновиди обміну, квінтесенція пошуково-розвивальної міжсуб'єктної взаємодії, освітній результат, сфери умов розгортання полімотивації, полімотивація освітньої діяльності на кожному з етапів взаємодії, рефлексія у структурі модульно-розвивального процесу, психодидактичні інструменти налагодження продуктивної взаємодії, механізм дії процесних циклів, рейтинг сфер змістового модуля, домінанти суб'єктивного потенціалу, образи суб'єктивної реальності, форми причетності особи до творення соціокультурного досвіду, а також відповідність періодів модульно-розвивальної взаємодії певним компонентам особистісної адаптованості, структурним складовим учинку, конкретним видам рефлексії та структурним компонентам позитивно-гармонійної Я-концепції.

Ключові слова: модульно-розвивальна система навчання А.В. Фурмана, освітня взаємодія, психолого-педагогічний зміст, організаційний цикл навчання, інноваційна освітня технологія.

ANNOTATION

Andrii Hirniak.

Detailing of the psychological-pedagogical content of modular-developmental interaction stages.

The article deals with the deconstruction and detailing of the psychological and pedagogical content of the stages of modular-developing interaction in order to achieve their functional integrability and organizational structural continuity as an integral cycle that is projectively deploys in the form of innovative educational technology. The content of nine stages of the indicated interaction (sensory-aesthetic, instructional-motivational, theoretical-content, evaluation-semantic, adaptive-transformative, system-generalizing, control-reflexive, spiritual-aesthetic, spontaneously-creative) that are grouped into the corresponding four periods (information-cognitive, normative-regulatory, value-reflexive, spiritual-creative) is revealed through a psychological analysis of the proposed 23 appropriate parameters: the psycho-didactic purpose of the stage, the content of parity educational activity, the leading method of psychological influence, the classes of socio-psychological organizational influence, the style of educational interaction, the leading psychological mechanisms, the aspects of educational communication, the types of exchange, the quintessence of search-developing interpersonal interaction, the educational outcome, the spheres of the conditions for the deployment of polimotivation, the polimotivation of educational activity at each of stages of interaction, reflection in the structure of the modular-developmental process, psychodydactic tools for the establishment of productive interaction, the mechanism of action of the process cycles, the rating of spheres of content modules, dominants of subjective potential, images of subjective reality, forms of person's involvement in the creation of socio-cultural experience, as well as the correspondence of periods of modular-developing interaction to certain components of personal adaptability, structural components of the act, specific types of reflection and structural components of positively-harmonious Self-concept.

Key words: modular-developing educational system of A. V. Furman, educational interaction, psychological and pedagogical content, organizational learning cycle, innovative educational technology.

Рецензенти:

**д. психол. н., проф. Фурман О.Є.,
д. психол. н., проф. Щербан Т.Д.**

Надійшла до редакції 05.09.2018.

Підписана до друку 24.09.2018.

Бібліографічний опис для цитування:

Гірняк А. Деталізація психолого-педагогічного змісту етапів модульно-розвивальної взаємодії / Андрій Гірняк // Психологія і суспільство. – 2018. – №3–4. – С. 146–153.